

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Факультет педагогіки та психології
Кафедра психології та соціальних наук

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПСИХОЛОГІЯ БАТЬКІВСТВА

Ступінь магістра

Рівень вищої освіти – другий (освітньо-професійний)

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

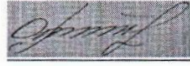
спеціальність: 053 Психологія

освітньо-професійна програма: Психологія

2022 – 2023 навчальний рік

Програма навчальної дисципліни «Психологія батьківства» для студентів ОКР
магістр за напрямом підготовки 053 Психологія

Розробник: Олексюк О.Є., доцент кафедри педагогіки, психології та
інклюзивної освіти, доктор філософії в галузі освіти

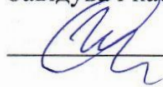

(Олексюк О.Є.)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології та соціальних
наук

Протокол № 13 від « 27» серпня 2022 р.

Завідувач кафедри психології та соціальних наук

(в.о. Литвиненко І.С.)

Програма затверджена на засіданні навчально-методичної комісії факультету
педагогічної та соціальної освіти

(протокол № 1 від «26» серпня 2021 р.)

Голова навчально-методичної комісії _____

Анотація

Правильне виховання підростаючого покоління у сім'ї, розуміння батьками психологічної складової виховання дітей, відповідальність за вміле використання методів сімейного виховання, виконання покладених на них функцій – це завдання, що стоять перед самими батьками та психологами, які ведуть психолого-педагогічну та профілактичну роботу з батьками учнів.

З метою озброєння студентів з питань батьківства як психологічного явища й було запроваджено дисципліну «Психологія батьківства».

При вивченні дисципліни студенти отримують як теоретичний матеріал, так і значні компетентності у роботі з батьками дітей, які потребують психологічної допомоги. Вивчаються психологічні методики як діагностування родинно-сімейних стосунків, так психокорекційного, психоконсультаційного, психотерапевтичного характеру. Певні ігрові ситуації озброюють досвідом вирішення можливих конфліктних ситуацій.

Ключові слова: сім'я, діти, батько, мати, батьки, стосунки, гармонійні стосунки, усвідомлене батьківство, відповідальне батьківство, конфлікт, психологічний супровід.

Abstract

Proper upbringing of the younger generation in the family, parents' understanding of the psychological component of raising children, responsibility for the skillful use of family upbringing methods, performance of the functions assigned to them - these are the tasks facing parents and psychologists who conduct psychological-pedagogical and preventive work with parents of students.

For the purpose of equipping students with issues of parenthood as a psychological phenomenon, the discipline "Psychology of Parenthood" was introduced.

When studying the discipline, students receive both theoretical material and significant competences in working with parents of children who need psychological help. Psychological methods for diagnosing family relationships, as well as psychocorrective, psychoconsultative, and psychotherapeutic methods are studied. Certain game situations equip you with the experience of solving possible conflict situations.

Key words: family, children, father, mother, parents, relationship, harmonious relationship, conscious parenting, responsible parenting, conflict, psychological support.

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Психологія батьківства» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності 053 Психологія, галузі знань - 05 Соціальні та поведінкові науки.

Предметом вивчення навчальної дисципліни психологічні особливості феномена батьківства та особливості психологічного супроводу батьківства на різних його етапах.

Міждисциплінарні зв'язки: вікова психологія, соціальна психологія, гендерна психологія, основи психологічного консультування, сімейна психологія, конфліктологія, основи психотерапії.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. ознайомити студентів із сучасними поглядами щодо феномена батьківства; висвітлити особливості дитячо-батьківських стосунків; формувати комплекс знань, умінь й компетенцій щодо психологічного супроводу батьківства, становлення ролі матері чи батька; сприяти розвитку професійної ідентичності майбутніх психологів та професійному становленню студентів шляхом набуття систематизованих знань із дисципліни.

Завдання курсу:

- сформувані уявлення про поняття та особливості сім'ї та шлюбу в психології;
- розкрити сутність та особливості психологічного аналізу сімейної системи;
- надати систематизоване визначення поняттю батьківства в психології;
- розкрити структурні компоненти усвідомленого батьківства;
- сформувані знання стосовно феномену материнства та батьківства;
- схарактеризувати основні етапи онтогенезу материнства та батьківства;
- висвітлити основні види та чинники виникнення девіантного батьківства;
- опанувати методи та методики психологічної діагностики сімейної системи;
- розглянути основні напрями та технології психологічної допомоги сім'ї.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність бути критичним та самокритичним;
- вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;

- навички особистісної взаємодії;
- здатність діяти соціально відповідально та свідомо;
- здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

II. Фахові:

- здатність визначати психолого-педагогічні особливості батьківства;
- здатність ідентифікувати фактори формування батьківства;
- здатність формувати зміст та структуру батьківської компетентності;
- здатність розрізняти основні стилі батьківського виховання;
- уміння використовувати основні концепції батьківської освіти;
- уміння зарадити психолого-педагогічним проблемам сучасних батьків;
- уміння застосовувати психодіагностичні методи дослідження батьківства;
- уміння супроводжувати формування усвідомленого батьківства;
- уміння розвивати батьківську компетентність.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години/ 3 кредити ECTS.

1. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Кредит 1. Сім'я та усвідомлене батьківство у психології.

Тема 1. Сім'я як соціально-психологічний та педагогічний феномен.

Тема 2. Усвідомлене та відповідальне батьківство як основа повноцінного розвитку особистості.

Кредит 2. Особливості дитячо-батьківських стосунків.

Тема 3. Батьківська та материнська ідентичність

Тема 4. Психологія сімейного виховання. Типи та стилі сімейного виховання

Кредит 3. Психологічний супровід батьківства

Тема 5. Поняття та особливості психологічного супроводу батьківства

Тема 6. Соціально-психологічний супровід дітей з різними особливостями розвитку

2. Рекомендована література

Базова

1. Кучманіч І.М. Усвідомлене батьківство : навчально-методичний посібник / І. М. Кучманіч. Миколаїв : Іліон, 2017. 192 с.
2. Олексюк О.Є. Підготовка молоді до сімейного життя та відповідального батьківства / Навчальний посібник для студентів. / Автор-упорядник Олексюк О.Є. Миколаїв : МНУ ім. В.О. Сухомлинського, 2016 р. 332 с.

3. Психологія сім'ї : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Л.В. Помиткіна, В.В. Злагодух, Н.С. Хімченко, Н.І. Погорільська. К.: НАУ, 2011. – 272 с. (рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів).
4. Психологія сімейних взаємин : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Корольчук М.С., Криворучко П.П., Осьодло В.І., Грищенко Г.В. та ін.] ; за заг. ред. М.С. Корольчука. К.: Ніка-Центр, 2010. 296 с.
5. Соціальна психологія груп : Хрестоматія / Укладачі: Ю.О. Бабаян, Г.В.Васильєва, Н.О. Євдокимова, І.М. Кучманіч, І.М. Хоржевська ; за заг. ред. Н.О. Євдокимової. Миколаїв: «Гліон», 2013. 638 с.
6. Ткалич М.Г. Гендерна психологія : навч. посіб. / М.Г. Ткалич. К.: Академвидав, 2011. 248 с. (Серія «Альма-матер»).

Допоміжна

1. Андреева Т.В. Психология современной семьи / Татьяна Владимировна Андреева. – Монография. СПб.: Речь, 2005. 436 с.
2. Винникотт Д.В. Маленькие дети и их матери / Д.В. Винникотт. М., 1998. – 76 с.
3. Винникотт Д.В. Разговор с родителями / Д.В. Винникотт. М., 1995. – 92 с.
4. Голод С.И. Семья и брак: историко-психологический анализ / С.И. Голод. СПб., 1998. 270 с.
5. Карабанова О.А. Психология семейных отношений и основы семейного консультирования/ Ольга Александровна Карабанова. М.: Гардарики, 2008. 320 с.
6. Ковалев С.В. Психология современной семьи / С.В. Ковалев. М., 1988. 208 с.
7. Овчарова Р.В. Психологическое сопровождение родительства / Р.В. Овчарова. М.: Изд-во Института Психотерапии, 2003. 319 с.
8. Олифиревич Н. И. Психология семейных кризисов / Олифиревич Н.И., Зинкевич-Куземкина Т.А., Велета Т.Ф. СПб.: Речь, 2006. 360 с.
9. Основы психологии семьи и семейного консультирования / под ред. Н.Н. Посысоева. М., 2004. 328 с.
10. Петрановская Л. Дитя двух семей. Книга для приемных родителей / Редактор А. Белокрыльцева. М. : Независимая фирма «Класс», 2015. 112 с.
11. Прихожан А.М. Психология сиротства / А.М. Прихожан, Н.Н. Толстых. СПб., 2005. 400 с.
12. Психология семьи / под ред. Д.Я. Райгородского. Самара, 2002. 752 с.
13. Сатир В. Вы и ваша семья / В. Сатир. М., 2000. 312 с.
14. Семья в психологической консультации / под ред. А.А. Бодалева, В.В. Столина. М., 1989. 206 с.
15. Системная семейная терапия: Классика и современность / [сост. и научный ред. А.В. Черников]. М.: Независимая фирма «Класс», 2005. 400 с.
16. Спиваковская А.С. Как быть родителями / А.С. Спиваковская. Рига, 1989. 130 с.
17. Филиппова Г.Г. Психология материнства / Г.Г. Филиппова. М., 2002. 240 с.

18. Фромм Э. Искусство любви / Э. Фромм. СПб., 2002. 219 с.
19. Харчев А.Г. Современная семья и ее проблемы / А.Г. Харчев. М., 1978. 224 с.
20. Хоментаскас Г.Т. Семья глазами ребенка / Г.Т. Хоментаскас. М., 2003. – 222 с.
21. Целуйко В.М. Психология современной семьи / В.М. Целуйко. М., 2006. – 287 с.
22. Эйдемиллер Э.Г. Психология и психотерапия семьи / Э.Г. Эйдемиллер, В. Юстицкис. СПб., 1999. 651с.
23. Эйдемиллер Э.Г. Семейный диагноз и семейная психотерапия: учебное пособие для врачей и психологов /Э.Г. Эйдемиллер, И.В. Добряков, И.М. Никольская. [изд. 2-е, испр. и доп.]. СПб.: Речь, 2006. 352 с.

3. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік.

4. Засоби діагности успішності навчання контрольна робота (КР), поточне опитування, тестування, ІНДЗ, відео-презентації, робота з першоджерелами.